

## 501

## OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 22 października 1993 r.

**w sprawie wejścia w życie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacyjnej Republiki Brazylii o współpracy kulturalnej, sporządzonej w Brasilii dnia 29 lipca 1991 r.**

Podaje się niniejszym do wiadomości, że zgodnie z artykułem 15 ustęp 1 Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacyjnej Republiki Brazylii o współpracy kulturalnej, sporządzonej w Brasilii dnia 29 lipca 1991 r., dokonane zostały przewidziane w tym artykule

notyfikacje i w związku z tym powyższa umowa weszła w życie w dniu 14 sierpnia 1992 r.

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*

## 502

## TRAKTAT

**między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Łotewską o przyjaźni i współpracy,**

sporządzony w Rydze dnia 1 lipca 1992 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 1 lipca 1992 r. został sporządzony w Rydze Traktat między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Łotewską o przyjaźni i współpracy w następującym brzmieniu:

## TRAKTAT

**między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Łotewską o przyjaźni i współpracy**

Rzeczpospolita Polska i Republika Łotewska, nazywane dalej Umawiającymi się Stronami:

— kierując się celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych,

— potwierdzając zasady zawarte w Akcie końcowym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Paryskiej Karcie Nowej Europy oraz w innych dokumentach współpracy ogólnoeuropejskiej,

— przekonane o konieczności ostatecznego przezwyciężenia podziału Europy oraz stworzenia sprawiedliwego i trwałego ładu europejskiego,

— świadome wspólnoty ich interesów oraz swojej odpowiedzialności za pokój, bezpieczeństwo, porozumienie i współpracę w demokratycznej, wolnej i szanującej prawa człowieka Europie,

— doceniając znaczenie stosunków polsko-łotewskich dla całokształtu współpracy w Europie Środkowej, regionie bałtyckim i na kontynencie europejskim,

— deklarując wolę współdziałania na płaszczyźnie dwustronnej, jak i w ramach organizacji i instytucji międzynarodowych w celu rozwoju wszechstronnej współpracy w regionie bałtyckim, w tym restauracji oraz ochrony wartości środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego,

— wyrażając przekonanie, że zasada dobrego sąsiedztwa powinna regulować stosunki między wszystkimi państwami w regionie bałtyckim, niezależnie od ich położenia,

— pomne historycznych związków między Polską a Łotwą i przyjaznych stosunków w latach dwudziestych i trzydziestych XX stulecia oraz odwołując się do tradycji przyjaźni łączącej oba państwa i narody,

— dążąc do stworzenia podstaw dla przyjaznego współżycia i rozwoju bliskiej współpracy między Rzecząpospolitą Polską i Republiką Łotewską,

uzgodniły, co następuje:

## Artykuł 1

1. Umawiające się Strony kształtują swoje stosunki w duchu wzajemnego szacunku, zaufania, równouprawnienia i partnerstwa, opierając się na prymacie prawa międzynarodowego, a także na zasadach poszanowania suwerenności, nienaruszalności granic, integralności terytorialnej oraz nieingerencji w sprawy wewnętrzne.

2. W ramach Rady Państw Morza Bałtyckiego i innych organizacji i instytucji regionu bałtyckiego Umawiające się Strony będą tworzyć sprzyjające warunki do rozwoju współpracy i dobrego sąsiedztwa w tej części Europy.

## Artykuł 2

1. Zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych Umawiające się Strony zobowiązują się rozwiązywać swoje spory wyłącznie środkami pokojowymi i potwierdzają, że po-



wstrzymają się od użycia siły lub groźby jej użycia w stosunkach wzajemnych.

2. Każda z Umawiających się Stron gwarantuje, że działalność jej sił zbrojnych na jej terytorium będzie zgodna z Kartą Narodów Zjednoczonych, Aktem końcowym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Paryską Kartą Nowej Europy i innymi dokumentami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

#### Artykuł 3

1. Stosownie do postanowień odpowiednich dokumentów Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie Umawiające się Strony będą współdziałać w celu utrzymania i umocnienia bezpieczeństwa na kontynencie europejskim.

2. Umawiające się Strony będą wprowadzać w życie uzgodnione ogólnoeuropejskie środki umacniania zaufania i bezpieczeństwa. W razie potrzeby Strony uzgodnią dodatkowe środki tego rodzaju.

3. Umawiające się Strony szczególną uwagę poświęcą sprawom umocnienia bezpieczeństwa oraz środkiem zaufania w rejonie Bałtyku.

#### Artykuł 4

1. Umawiające się Strony będą aktywnie wspierać proces rozbrojenia jądrowego, chemicznego i biologicznego. Umawiające się Strony uważają, że redukcja zbrojeń do stopnia wystarczającego do obrony będzie prowadziła do utrwalenia stabilności i bezpieczeństwa w Europie.

2. Zgodnie z Układem o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej, Umawiające się Strony będą współdziałać na rzecz zapobiegania rozprzestrzenianiu tej broni w świecie, w szczególności w Europie Środkowej i Północnej.

3. Umawiające się Strony podejmą środki w celu zagwarantowania kontroli eksportu towarów i technologii, które mogą być wykorzystane do produkcji broni, o których mowa w ustępach 1 i 2.

4. Umawiające się Strony będą rozwijały współpracę resortów obrony na podstawie odrębnych porozumień.

#### Artykuł 5

1. W przypadku powstania sporu lub sytuacji, które zdaniem jednej z Umawiających się Stron mogą zagrażać lub zagrażają utrzymaniu pokoju lub bezpieczeństwa w świecie albo naruszają pokój międzynarodowy lub bezpieczeństwo, w szczególności gdy taki spór lub sytuacja dotyczy obu Umawiających się Stron, Umawiające się Strony niezwłocznie przeprowadzą stosowne konsultacje w celu poszukiwania możliwych środków uregulowania sporu lub powstałej sytuacji, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych.

2. W razie gdyby państwo trzecie lub państwa trzecie dokonały zbrojnej napaści na jedną ze Stron, druga Strona zobowiązuje się nie udzielać jakiegokolwiek pomocy i poparcia takiemu państwu lub państwom przez cały czas trwania konfliktu zbrojnego oraz będzie działać na rzecz uregulowania tego konfliktu zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych i dokumentami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

#### Artykuł 6

1. Spotkania szefów państw i rządów będą się odbywać w każdym przypadku, gdy Umawiające się Strony uznają to za celowe.

2. Ministrowie spraw zagranicznych będą odbywać regularne konsultacje w sprawach będących przedmiotem zainteresowania obu Umawiających się Stron.

3. Umawiające się Strony będą rozwijać regularne kontakty między organami władzy i administracji państwowej oraz będą tworzyć sprzyjające warunki do rozwoju współpracy międzyparlamentarnej.

#### Artykuł 7

1. Umawiające się Strony będą sprzyjać rozwojowi wzajemnie korzystnej współpracy gospodarczej, w tym handlowej, opartej na zasadach rynkowych, i zapewnią dogodne warunki do takiej współpracy, z uwzględnieniem ochrony inwestycji, technologii, praw patentowych i autorskich, oraz wprowadzą odpowiednie uregulowania prawne w zakresie przepływu kapitałów, siły roboczej, towarów i usług.

2. Umawiające się Strony będą ułatwiać rozwój współpracy przedsiębiorstw państwowych i prywatnych oraz innych podmiotów gospodarczych. W szczególności będą popierać rozwój kooperacji inwestycyjnej i kapitałowej przedsiębiorstw polskich i łotewskich, wykorzystując w pełni wszystkie dostępne środki promocji. Szczególna uwaga będzie skierowana na współpracę małych i średnich przedsiębiorstw.

3. Umawiające się Strony będą dokonywać wymiany doświadczeń oraz udzielać sobie pomocy szkoleniowej i innej w procesie budowania i doskonalenia gospodarki rynkowej.

4. Umawiające się Strony będą rozwijać i ułatwiać współpracę naukową i techniczną między obydwojoma państwami w celach pokojowych na zasadach równouprawnienia i wzajemnych korzyści, uwzględniając możliwości nowoczesnej nauki i techniki.

#### Artykuł 8

1. Umawiające się Strony przywiązują duże znaczenie do partnerskiej współpracy między regionami, miastami, gminami i innymi jednostkami terytorialnymi. Umawiające się Strony będą ułatwiać i popierać tę współpracę we wszystkich dziedzinach zarówno w stosunkach dwustronnych, jak i poprzez udział w Radzie Państw Morza Bałtyckiego i Związku Miast Bałtyckich.

2. Umawiające się Strony kierują się we współpracy regionalnej Europejską konwencją ramową o transgranicznej współpracy między wspólnotami i władzami terytorialnymi. Będą dążyć do włączenia tej współpracy do działalności odpowiednich instytucji regionu bałtyckiego.

3. Umawiające się Strony powołają wspólną międzyrządową Komisję do spraw Współpracy Regionalnej i w tym celu zostanie zawarta odpowiednia umowa.

#### Artykuł 9

1. Umawiające się Strony będą współpracować w celu rozwoju i doskonalenia wzajemnych i tranzytowych połączeń transportowych i związanej z nimi infrastruktury we wszystkich dziedzinach transportu, łącznie z transportem rurociągowym oraz liniami energetycznymi.

2. Umawiające się Strony będą podejmować kroki na rzecz modernizacji i doskonalenia połączeń telekomunikacyjnych, w szczególności połączeń telefonicznych, telexowych i elektronicznego przekazywania danych.



3. Umawiające się Strony będą sprzyjać współpracy w dziedzinie transportu i łączności tak w Europie, jak i w innych częściach świata. Ich właściwe organy będą zawierać odrębne umowy w tym zakresie, odpowiadające standardom i normom międzynarodowym.

#### Artykuł 10

1. Umawiające się Strony będą ściśle współpracować w dziedzinie ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych w celu zapewnienia trwałego bezpieczeństwa ekologicznego w regionie, a w szczególności na Morzu Bałtyckim. Będą one rozszerzać, sprzyjać i tworzyć warunki do poprawy stanu środowiska, w tym wód i powietrza, gleb i lasów oraz ochrony flory i fauny. Strony będą przeciwdziałać chemicznym, radioaktywnym i innym zanieczyszczeniom transgranicznym i będą dążyć do ich skutecznego ograniczenia i likwidacji. Będą one także współpracować w zakresie stosowania i rozwoju „ekologicznie czystych produkcji i technologii”.

2. Uznając ważność współpracy w regionie bałtyckim w dziedzinie ekologii, Umawiające się Strony będą ściśle współpracować w przestrzeganiu Konwencji o rybołówstwie i ochronie żywych zasobów w Morzu Bałtyckim i Białym, podpisanej w Gdańsku dnia 9 września 1973 r., oraz Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, podpisanej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r., a także innych dokumentów dotyczących ochrony środowiska Bałtyku.

3. Umawiające się Strony będą współdziałać i okazywać sobie wzajemną pomoc w celu zapobiegania i likwidacji zagrożeń ekologicznych oraz klęsk żywiołowych. Będą niezwłocznie informować się wzajemnie o takich zagrożeniach i klęskach lub o możliwościach ich powstania.

4. Właściwe organy Umawiających się Stron zawrą szczegółowe umowy dotyczące bezpieczeństwa i współpracy ekologicznej zgodnie ze standardami międzynarodowymi.

5. Umawiające się Strony będą uczestniczyć w tworzeniu skoordynowanej strategii ochrony środowiska w Europie i na świecie.

#### Artykuł 11

1. Umawiające się Strony będą popierać wszechstronny rozwój współpracy w dziedzinie kultury, nauki i oświaty oraz będą stosować istniejące światowe i europejskie standardy określone w szczególności w konwencjach UNESCO i dokumencie krakowskiego Sympozjum Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie w sprawie europejskiego dziedzictwa kulturalnego.

2. Umawiające się Strony zawrą umowę międzyrządową o współpracy kulturalnej i naukowej oraz współpracować będą na podstawie już istniejących między nimi porozumień, intensyfikować i rozbudowywać wymianę kulturalną we wszystkich dziedzinach na wszystkich szczeblach. Będą w szczególności popierać współpracę między stowarzyszeniami twórców i artystów oraz instytucjami i organizacjami kulturalnymi oraz bezpośrednio kontakty pomiędzy polskimi i łotewskimi twórcami i artystami.

#### Artykuł 12

1. Umawiające się Strony będą działać na rzecz rozwoju współpracy pomiędzy różnymi rodzajami szkół, uczelni oraz

instytucji naukowych, między innymi poprzez wymianę uczniów, studentów i stypendystów.

2. Umawiające się Strony potwierdzają zamiar uznawania okresów studiów i dyplomów szkół i uczelni różnego szczebla oraz tytułów naukowych.

#### Artykuł 13

1. Umawiające się Strony potwierdzają swą gotowość do umożliwienia wszystkim zainteresowanym osobom pełnego dostępu do języka i kultury drugiego państwa i będą popierać odpowiednie państwowe oraz prywatne inicjatywy i instytucje.

2. Umawiające się Strony będą w większej mierze popierać upowszechnianie literatury drugiego kraju.

3. Umawiające się Strony będą wspierać rozszerzenie możliwości nauki języka drugiego kraju w uczelniach i innych placówkach oświatowych. Dołożą one ponadto starań na rzecz rozszerzenia możliwości studiów polonistycznych i letonistycznych w uczelniach drugiego kraju.

4. Umawiające się Strony będą współpracować w delegowaniu nauczycieli, w kształceniu i doskonaleniu zawodowym pracowników dydaktycznych oraz w rozwijaniu i udoskonalaniu pomocy naukowych.

#### Artykuł 14

1. Każda z Umawiających się Stron będzie ułatwiać rozpowszechnianie prasy, książek i przekazów audiowizualnych drugiej z Umawiających się Stron. Umawiające się Strony będą także współdziałać w dziedzinie radia, telewizji i agencji prasowych.

2. W celu wzajemnego upowszechniania wiedzy o narodowym dorobku w dziedzinie kultury, nauki i oświaty każda z Umawiających się Stron powoła instytucje kulturalne na terytorium drugiej Strony, które będą korzystać z szerokiego poparcia państw pobytu.

3. Ze względu na szczególną rolę młodego pokolenia w kształtowaniu wzajemnych stosunków w porozumieniu narodów obu państw rządy Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Łotewskiej zawrą umowę o współpracy i wzajemnej wymianie młodzieży.

4. Umawiające się Strony będą udzielać poparcia rozwojowi kontaktów między obywatelami obu Umawiających się Stron, współpracy między organizacjami społecznymi, partiami politycznymi, związkami zawodowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, organizacjami sportowymi, fundacjami oraz innymi organizacjami i zrzeszeniami społecznymi.

#### Artykuł 15

1. Umawiające się Strony, zgodnie z obowiązującymi standardami międzynarodowymi dotyczącymi ochrony mniejszości narodowych, uznają prawo członków mniejszości łotewskiej w Rzeczypospolitej Polskiej i polskiej w Republice Łotewskiej, indywidualnie lub wspólnie z innymi członkami danej mniejszości, do zachowania, wyrażania i rozwijania swojej tożsamości etnicznej, kulturowej, językowej i religijnej, bez jakiegokolwiek dyskryminacji i w warunkach pełnej równości wobec prawa, oraz oświatowej działalności religijnej w języku ojczystym.

2. Umawiające się Strony podejmą niezbędne działania w celu realizacji praw mniejszości narodowych, w szczególności prawa do:



- nauczania języka ojczystego i w języku ojczystym, swobodnego posługiwania się nim, dostępu, rozpowszechniania i wymiany informacji w tym języku,
- zakładania i utrzymywania własnych instytucji i stowarzyszeń oświatowych, kulturalnych i religijnych, które mogą ubiegać się o dobrowolne wkłady finansowe i inne, jak również o pomoc publiczną, zgodnie z prawem krajowym,
- wyznawania i praktykowania swej religii oraz prowadzenia oświatowej działalności religijnej w języku ojczystym,
- używania imion i nazwisk w brzmieniu i pisowni języka ojczystego,
- ustanawiania i utrzymywania niezakłóconych kontaktów między sobą w obrębie kraju swego zamieszkania, jak również poprzez granice,
- posiadania własnej prasy i wydawnictw oraz dostępu do radia i telewizji swojego regionu.

3. Umawiające się Strony potwierdzają, że przynależność do mniejszości narodowej jest sprawą indywidualnego wyboru dokonywanego przez daną osobę i że nie mogą z tego wynikać dla niej żadne niekorzystne następstwa. Każda z Umawiających się Stron będzie chroniła na swoim terytorium tożsamość narodową mniejszości drugiej Umawiającej się Strony przed jakimkolwiek działaniem zagrożającym tej tożsamości i tworzyła warunki do jej umacniania.

4. Umawiające się Strony zgodne są co do tego, że osoby, o których mowa w ustępach 1 i 2, powinny przestrzegać ustawodawstwa państwa swego zamieszkania.

#### Artykuł 16

1. Umawiające się Strony będą popierać wszechstronną współpracę w dziedzinie ochrony zdrowia i higieny sanitarnej, w szczególności w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób cywilizacyjnych i zakaźnych.

2. Umawiające się Strony będą dążyć do ścisłej współpracy w dziedzinie pracy, ubezpieczeń i opieki społecznej.

#### Artykuł 17

1. Umawiające się Strony będą na podstawie odrębnych umów tworzyć warunki dla obrotu prawnego w sprawach cywilnych, rodzinnych, karnych i administracyjnych.

2. Umawiające się Strony będą współpracować w zwalczaniu zorganizowanej przestępczości, terroryzmu, przestępczości gospodarczej, nielegalnego handlu narkotykami i bronią oraz nielegalnego handlu dziełami sztuki, bezprawnych naruszeń bezpieczeństwa cywilnej żeglugi powietrznej i morskiej, wytwarzania i wprowadzania do obiegu fałszywych środków płatniczych, a także nielegalnej migracji.

#### Artykuł 18

Niniejszy traktat będzie zarejestrowany w Sekretariacie Organizacji Narodów Zjednoczonych zgodnie z artykułem 102 Karty Narodów Zjednoczonych.

#### Artykuł 19

1. Niniejszy traktat podlega ratyfikacji i wejdzie w życie w dniu wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, która nastąpi w Warszawie.

2. Niniejszy traktat zostaje zawarty na okres 15 lat. Po tym terminie jego ważność ulega automatycznemu przedłużeniu każdorazowo na okres pięcioletni, jeżeli żadna z Umawiających się Stron nie wypowie go w drodze notyfikacji najpóźniej na rok przed upływem danego okresu obowiązywania.

Sporządzono w Rydze dnia 1 lipca 1992 r. w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i łotewskim, przy czym obydwie teksty mają jednakową moc.

Za Rzeczpospolitą Polską  
*Krzysztof Skubiszewski*

Za Republikę Łotewską  
*Jānis Jurkāns*

Po zaznajomieniu się z powyższym traktatem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- został on uznany za słuszny zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- jest przyjęty, ratyfikowany i potwierdzony,
- będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 29 października 1992 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

L.S.

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*